

PROZA

Vlado Žabot

Pastorala

Odlomek iz romana

1. poglavje

Že navsezgodaj se je je polotila nekakšna sanjavica - kakor da bi se bilo na lepem kar tako, kar v jutro, vrnilo tisto nekaj iz sanj in bi ne hotelo miniti. Tudi vročica v licih je bila precej nenavadna. Pravzaprav jo je bilo nekako sram te vročice, in se je bala, begalo jo je neprestano, da bi utegnil kdo, morda celo sam kurator, opaziti in pomisliti ali celo izreči kakršenkoli sum...

Obsedela je ob oknu in zrla v julijski dan... in ni moglo biti ničesar posebej. Nobene krivde. Nobenega kesanja. Nekako scela se je bilo zalezlo v život, da je drhtelo, da je razbijalo v prsih in so misli kakor lahna omotica poplesavale v daljavi... Zaman bi jih klicala nazaj.

Ni se oglasila, ko jo je poklicala sestra Bernarda.

Bala se je sestre Bernarde.

Dolga temačna tišina se je razpotegnila vzdolž hodnika, za koraki sestre Bernarde, ko je zavila po stopnišču navzdol... Tja do kuratorja se je razpotegnila - in je legla čez črnikave strehe, čez širne gozdove v daljavi kot senca z neba. Toda potem je vendarle ni bilo nazaj, Bernarde, ni se vrnila s hlapci...

Samo Monika je tiho prišepala čez čas. Stopila je tesno k vratom, da je zaškripalo v pragu... Potem je stala tako, dolgo, in prisluškovala.

"Nina..." je zaječala ter plaho potrkala in še bolj plaho pritisnila na kljuko.

Nina je molčala.

"Si bolna, Nina? ... Nina, oglasi se! Zakaj me ne maraš več?" Še tesneje se je prižela k vratom...

Tudi Monike se je bala. Gnusila se ji je ta mehka, pritajena sprijenost v glasu... in premikajočem se životu tako tesno ob vratih. Vmes si je najbrž popravljala kiklo, morda nekaj pod njo, vsaj slišati je bilo, kot bi jo dvignila in zopet spustila - ali pa je nemara čepela ob reži pod kljuko in je vstala potem, ko je dojela, da tam skozi pač ne

more videti dovolj.

Ko pa je končno tudi Monika nehala sitnariti ter vzdihovati in se pačiti v vrata, ko je počasi, kakor potrta, oddrsala do stopnic in navzdol, se je Nina odločila - ni ji bilo namreč do tega, da bi jo danes še kdo nadlegoval - prišla bi lahko še Barbara ali Vida, pa Marta ali Magdalena, vsak čas bi se utegnila vrniti Bernarda, morda celo s hlapci, ki bi, če jim pač ne bi odprla, zagotovo zlomili vrata.

Tiho se je splazila na hodnik - temačno je bilo, ni se videlo najbolje, oči so se morale privaditi nekoliko... tipala je tesno ob steni, nikogar ni bilo slišati, ne z ene ne z druge strani. Ni si upala kar steči. Odmevalo bi. In ta ali ona z nočne službe je gotovo še poležavala v sobi. Marsikatera je kot ponavadi koga čakala... Pazila je, da ni stopila na katerega od številnih pragov - ustavila se je za hip vsakokrat, ko je zatipala podboj in prisluhnila, zadržala dih - veliko vrat je bilo z obeh strani vzdolž hodnika, in zdelo se ji je, da se bodo zdaj zdaj odprla prav tista najbližja.

Lahko bi sicer odšla kar naravnost, kot po opravkih, lahko bi tudi hitela, prav nič nenavadnega bi ne bilo - pravzaprav bi takole, tik ob steni, še najprej vzbudila sum, če bi kakšna ravno po naključju pogledala na hodnik. Toda ravno do tega ji je bilo največ, da se izmuzne neopažena, da z nobeno ne spregovori niti besedice, kajti opazile bi, nemudoma, tudi v somraku, kakor pač človek že prvi hip, ko pogleda, opazi, da je kletka prazna, če ptič odleti. Nato bi spraševale in se čudile in se pačile, kakšna bi se naredila, kakor da ni nič, nato bi na dolgo in široko razpravljala, obrekovala, za prvim vogalom, dodala bi kaj, če bi ji ravno padlo na pamet... Kako bi jim pojasnila, kako bi jim mogla reči: ne morem ljubiti, ne danes, morda bom že jutri lahko, ali: nobene ljubezni nimam več, ušla mi je bila že navsezgodaj... Nič takega bi jim ne mogla povedati. Nobeni izmed njih. Samo molčala bi lahko. In zardevala pred vsako posebej.

Jarki sončni prameni, ki so padali skoz rožasto lino visoko pod stropom na koncu hodnika, so risali po kamnitih tleh veliko, nekoliko razvlečeno liso svetlobe, ki je le še komaj za silo ohranjala podobo štiriperesne deteljice. Tudi na drugem koncu hodnika je bila takšna lina. Vendar pa sonce nikoli ni posijalo tam skoz. Zato pičla svetloba iz nje ni zmogla do tal - in je bilo mnogo temneje na oni strani. Lahko bi katera oprezala od tam... ves ta čas, kajti s tiste strani, torej iz teme proti svetlobi, se je, ko so se oči nekoliko privadile, prav dobro videlo po hodniku, tudi če ni sijalo sonce, in je bila nemara prav v ta namen lina na južni strani občutno večja od one nasproti.

Ne bi bila smela pozabiti na to... Prav lahko bi jo namreč zalezovale, kakor so to pogosto počele, če se je katera izmed njih začela obnašati kakorkoli po svoje in je vzbudila pozornost ali celo sum. To je bila dolžnost, kuratorjeva zapoved, in marsikatera si je prav z zalezovanjem in ovajanjem pridobivala njegovo naklonjenost. Vse, kar je potem ob takšnih priložnostih sledilo, je sledilo v imenu ljubezni... Boleče, kakor nekakšen gnus se je zganilo v životu - in obšlo jo je za hip, da bi se vrnila v sobo in potem, čimprej, kar sama vse skupaj priznala. Pokleknila bi ter prosila odpuščanja in milosti in bi skesano in vestno opravila naloženo pokoro. Takšen je bil predpis. Takšna je bila dolžnost. Rekla bi, globoko sklonjena predse, vsa solzna in plaha bi

rekla: ne morem ljubiti... Toda tako naravnost tega zagotovo ne bi zmogla. Tudi slišati ne bi hoteli tako. In bi jo zapodili, ko bi jecljala, in bi ji rekli na videz prijazno, naj se pripravi in naj pride potem, ko bo vedela kaj in kako.

Polotil se je je strah, nekakšna doslej nepoznana tesnoba jo je zajela, kar scela, da je drhtelo v nogah in je zmanjkovalo zraka - morala je na plano, tako temačno je tiščalo iz zidovja in iz globine hodnika, izza vsakih vrat posebej - morala je hitro, kar stekla je skozi soj in zmaličeno liso deteljice in se ni ustavila za vogalom in se ni ozirala v temo po hodniku. Tudi paziti ni mogla, čeprav si je dopovedovala, da je vsekakor treba paziti, da ne bi preveč ropotalo po stopnišču, da ne bi zaloputnila vrata za njo... Skoz spodnjo vežo je vsa zatopljena vase odšla Margareta. Tudi iz kuhinje se je slišalo nekoga. V salonu je najbrž Violeta tiho igrala nekakšen klavirski preludij, tudi pijano hihitanje je bilo slišati vmes, tudi moške glasove... Izmuznila se je skozi zadnja vrata in potem mimo na stečaj odprte shrambe, kjer je za hip videla nekega gospoda in Doro - nista se zmenila zanj... pa mimo kletnega stopnišča in pralnice na vlažno senčno ploščad, od koder se je bilo mogoče mimo kupa zabojev in kant in kartonastih škatel zriniti v ozko sotesko med zidovjem sosednjih hiš... Šele tam si je nekoliko oddahnila - zaudarjalo je po gnilem in scalnici, po tleh so ležale razbite steklenice in po kamnitem žlebu po sredini se je scejala sluzasta temnorjava nesnaga. Tudi zidov se je držala takšna nesnaga - kakor da bi v sragastih kapljah mezela iz njih.

Zadušljivo in soparno je bilo... in naprej je morala previdno, kajti čisto lahko bi ji spodrsnilo po nagnjenem, mastno sluzavem tlaku. Skoraj po vseh zavirških ulicah se je takole scejalo. In od povsod naokoli je iz zidovja puhtela zadehla gniloba, kakor iz nekakšnih bolnikov - in zdelo se ji je, da je pravzaprav vse skupaj ena sama bolezen, vse te hiše, vse to staro zidovje s hiravimi vrtovi, in da ni nobene pomoči več, ne za ljudi ne za zidovje, da bo vse skupaj tako ali tako kmalu umrlo - kdo bi čistil vso to nesnago, ki ji nobeno deževje, nobeno sonce ni moglo do živega, kdo bi ozdravil vse to s pročelij, iz vež, iz senčnih sotesk, pa iz oči, iz nasmehov in sape, iz zlaganih ljubezni, zlaganih sreč, kdo bi še tukaj lahko zares ljubil... Na ulicah ni bilo veliko ljudi. Le tu in tam je kdo sklonjen vase lezel navkreber ali navzdol proti trgu, vsak zase truden in star in betežen, in zmečkani, ugasli pogledi so se vlekli po tleh kakor bremena, ki jih pač nič več ni mogoče dvigati v pozdrav. Poznala jih je. Vsakega izmed njih. In oni bi zagotovo prepoznali njo, če bi se ozrli. In bi se spomnili... pljunili bi najbrž naskrivaj, kakor so nemara pljuvali, ko so odhajali v tistih nočeh, pritajenih, naglih korakov - ko je vedela za vsakega posebej, da ga je sram in da bi najraje bežal...

Navzdol proti trgu so se ulice resda nekoliko razširile. Toda sonce ni sijalo vanje, in podstenij in zidovja se je tudi tukaj držala tista slinasta sluz. Razne plastike in gravure na pročeljih so se črnikavo potile, in prav tako neprijetno so se slinile statuete po nišah in slepih arkadah imenitnejših stavb - pravzaprav je bilo videti, kot bi se zabuhli črnikavi mrtlički ponujali za okras. Nič življenja ni bilo v njih. Tudi izklesane ali ulite so bile sila klavirno in okorno, da so vzbujale predvsem nelagodje in nekakšno sovražnost do vsega, tudi do same sebe jo je čutila, kakor da bi se tudi v njej in iz nje

tako črnikavo slinilo. Zaman si je skušala dopovedati, da se ji zaradi malodušja, ki jo je bilo zajelo, tako vse skupaj le zdi in da bo minilo potem... Zaman je skušala verjeti, da ta smrad v resnici ni od ljudi in da je slinavost tlaka in zidovja slej ko prej le posledica vremena, morda tudi bližine gozdov in vlage iz njih. Nič ni zaleglo. Kajti če je pogledala človeka, ki je pritaval mimo, kot bi ne vedel, ne kam ne zakaj, je videla predvsem bedo in znojno, nezdravo porumenelo polt, iz katere so na gosto izbijale temnorjave lise in pege. Umazani so bili videti, nagniti, od zunaj in znotraj, in raje je pridrževala dih, ko so prihajali tik mimo nje. Sovražila se je zaradi tega, vendar se ni mogla obraniti studa ob misli, da bi se je kdo po naključju lahko dotaknil, podrsal ali zadel obnjo, da bi dahnil vanjo, in sovražila se je zaradi mokrote, ki jo je čutila povsod pod obleko, zaradi vseh tistih dni in noči, ko so prihajali k njej in je ona zahajala k njim, ko se jim je mehko smehljala in razdajala v oholem prepričanju, da jih ljubi in da vsaj malo tudi oni ljubijo njo.

Spodaj na trgu se je v vsej razkošni sončni luči belila povodna deklica. Že od daleč je bila v oči... Nekoliko odmaknjeno hiravo vrbje nekako ni sodilo zraven. In pravzaprav se je nehote porajal občutek, da tudi samo Zavrje, z vso svojo bedo in klavrnostjo s te in one strani po zložnem pobočju ne sodi zraven... Vsakokrat znova se ji je vsiljevala misel, ko se je takole, s te ali one senčne ulice, približevala tej marmorni belini, da bi pobočja naokoli morala biti zelena, da bi morali šumeti gozdovi naokoli te mile krasote v žabjem počepu ob robu fontane. Samo tiha, daleč od vsega odmaknjena samota bi ustrezala temu belemu sijaju, lepoti mehkih voljnih linij in čudovito ujetemu trenutku v izrazu obraza in vzgibu telesa. Tudi v kamnitih laseh je bil viden ta vzgib, ta trenutek - in človeku se je zdelo, ko je pristopil, da jo je pravkar zmotil iz spokojne zamaknenosti v zeleno gladino fontane, da je pravkar sunkoma dvignila glavo in zastala v hipnem spoznanju, da je zasačena in da se ne more več skriti pogledu.

Rada se je zadrževala ob tej zasačeni deklici, skoraj sleherni dan, ko je prišla mimo, se je ustavila in se zazrla v kamniti obraz, okroglih, splašenih oči, v široki žabji počep, ki bi se lahko zdel tudi nespodoben, če ravno zaradi izraza in vzgiba, ki je v rahli, a sunkoviti napetosti zastal po telesu, ne bi pomenil nekakšne tihe, samotne sproščenosti in svobode, zgolj nedolžne miline, ki se, zasačena, pač ni utegnila skriti ali miniti v kakršnokoli spodobnost.

Prijetno sveže je velo iz gladkega marmorja in prijetno sveže je postajalo v duši - ostala bi in bi se zasanjarila v milo nedolžnost pred sabo in v rahlo razvalovani odsev na zeleni gladini. Vse do noči bi lahko stala tako - dobro bi delo... Če bi bilo na samotnem. Če mimo ne bi hodili ljudje - resda se v glavnem niso ozirali, toda slej ko prej bi komu padla v oči, slej ko prej bi jo kdo zmotil, ogovoril, poklical, morda celo sestra Bernarda ali hlapci iz dvorca, in bi morala z njimi in bi morala lagati v bedasto sprenevedave in zaskrbljene grimase... Vzela bi jo s seboj, povodno deklico - nekajkrat je zamižala, ko je zavila navzgor po ulici proti obzidju, in je še zmeraj čepela tam, v mižanju, vsa bela in gladka nad vodo... toda le nekoliko više, med vlažnim senčnim zidovjem, je ni hotelo več biti. Tudi na trg se ni več videlo - in po duši sta se zopet

razlegla puščobna praznina in gnus, ki se je slinil od vsepovsod naokoli.

2. poglavje

Ko je stopila skoz vrata v obzidju in potem po sončni, prijetno vonjavi livadi navzdol, se ji je zazdelo, da je od nekod zagrmelo... Resda je bilo soparno in rahlo megličavo v razgretim brezvetrju, vendar pa si s tem ni delala skrbi - soparno in megličavo je bilo tako že več dni zapored, zavleklo se je navadno takole, okoli poldneva, in trajalo tja do večera, do sapice, ki je po sončnem zahodu zavela iz gozda.

Daleč vsenaokoli, do koder je segal pogled, so se razprostirali gozdovi... in travnati pas, ki jih je ločeval od zavirškega obzidja in ki se je raztezal čez pobočje, je ponekod segel tudi v dolino ter se že spodaj, na ravnem, v ozkih, senčnih pasovih izgubljal med drevje. Prijetno samotno je bilo videti tam spodaj in hladno - zato se je odločila, da se bo sprehodila do tja.

Globoka tišina je zevala v dan... niti žužnjalo ni iz trav, nobena ptica ni zakrožila po nebu in niti enega samega žvižga ni bilo slišati iz lesovja. Kakor da bi vse skupaj zatonilo v popoldanski sen - tudi sama se je želela čimprej skriti pred morebitnimi pogledi z obzidja in se potuhiniti nekam potem vse tja do večera... Dobro je del ta mir, ta tihota, vse širne neme vonjave naokoli in veselila se je ob misli, da si bo nekje v prijetno senčni samoti kot dekletce spletla venček iz trav in cvetov. Morda se celo sleče kjerkoli v varnem zavetju in se umije v potoku... Le redkokdaj doslej se ji je primerilo, da bi hodila sama izven obzidja. Pa še to le po pobočju. Za krajši čas. Ni si upala v bližino gozdov, če je bila sama... Največkrat sta jo spremljali Marta in Monika - pa tudi takrat so nabirale jagode ali kostanj in zvončke spomladi le po obronkih.

Zgodilo se je bilo že tudi, da je kdo izginil, da se ni več vrnil potem, ko so ga videli odhajati v gozd.

A zgodilo se je že marsikaj... tudi o divjih svinjah so govorili od časa do časa, ki da se priklatijo kdaj pod jesen od nekod v zavirško okolico - o kakšnih drugih nevarnih živalih, o kakšnih zvereh, ki bi kakorkoli ogrožale ljudi, pa v glavnem ni bilo nikoli nič slišati. Vsaj nič verjetnega ne...

Pešpot, ki je vodila od obzidnih vrat proti gozdu, se je kmalu razcepila na nekaj slabo izhोजenih, med visoko travo izgublajočih se stezic in gazi - nekako po nepotrebnem so se vijugale in vozale med sabo, kakor da ne bi vodile nikamor in bi razpredene na to in ono stran po pobočju rabile zgolj za tavanje, za postopanje - kot da bi tisti, ki so pač kdajkoli hodili po njih, ne vedeli ravno najbolje, kam so namenjeni, kot bi ne znali ali morda ne hoteli naravnost in bi kdove zakaj nekaj menciali ter vse skupaj odlašali v ovinke. Navzdol proti potoku in ozki jasi ob njem je držala le ozka, komaj opazna gaz - zadnji čas jo je očitno uporabljal le malokdo ali morda celo en sam človek - čeprav so vsi iz Zavirja vedeli, da tam spodaj, le za kakšen lučaj globlje med drevjem, stoji ob potoku stara, zapuščena žaga, ki bi s svojo častljivo starostjo, še zmeraj lepo ohranjena, prav gotovo zaslužila več zanimanja. S

pobočja se je ni videlo. In menda je nekoliko globlje v gozdu nekoč stal tudi mlin - sestra Bernarda je pravila tako, ko so neko nedeljo popoldan hodile tam naokoli... takrat je povedala tudi zgodbo o mlinarici, ki da jo je odnesel hudič.

Ko je šla po pobočju navzdol proti potoku in jasi, se ji je po glavi jelo motati nekaj preludiju podobnega - nemo... zgolj v vijugah, v nemirno razgibanih zasukih, v nežni, kapljavao razgubljajoči in zgrinjajoči se igrivosti, ki nekako ni zmogla v celoto, v kakršenkoli odrešujoč zanos, pa tudi docela narazen ne - nikamor iz sanjavega ritma, ki je bil hkrati posledica in vzrok, gibalo in ovira te brezglasne muzike. Morda je šlo prav za srce v tem ritmu, za srce iz starega klavirskega preludija, ki je zastajalo v pričakujočo pritajenost, poskočilo potem iznenada, zadrhtelo v nemir, se pognalo kakor v objem... ki ga potem ni hotelo, ni moglo biti. Morda je šlo za ljubezen, ki je nekako ni moglo biti...

Znova se ji je zazdelo, da je zagrmelo od daleč. Prav tako kot poprej - nič bolj in nič manj... Čisto spodaj, ob vznožju pobočja je rasla trepetlika. Tudi nekaj vrezovih grmičev se je belilo vmes. Toda listi so viseli kakor obmrli v dušljivi sopari, celo na trepetlikovih vejah - in iz krošenj od blizu in daleč, iz globoke zelene negibnosti ji je tesnobno temačno molčalo nasproti.

Nikogar ni bilo videti. Nihče ni prihajal, nihče ni odhajal nikamor. In tudi zavirško obzidje samo se je zgoraj, na zloženem pobočju, zdelo kakor že zdavnaj zapuščena in mrtva samota... Da, za ljubezen je moralo iti, za tisto nežno, še povsem neobglijeno in plaho ljubezen, ki je še ni mogoče priznati niti s pogledom, ki jo lahko šepetaš le vase in se kdaj toplo zgne k srcu, nato se iznenada, kakor sama od sebe, kakor sama pred sabo splašena, razprši v drobno kapljavao majhnosti daleč vsaksebi. Med mehko, sočno travo po dniki so se modrili cvetovi modriša - šele ko je prišla čisto blizu, jih je opazila... in tišina od vsepovsod naokoli se ji je zdela, kot bi molčalo iz globine vodnjaka... da si je le še komaj upala stopati v travo.

Gaz je držala naravnost med vrbje na bregu potoka, ki je odblesnil tu in tam izmed vejevja in trav - prav tako nemo vzdolž dnike... Bliže ko je prihajala drevju na potočnem bregu, bolj moteče se je motovilil šumot krila in korakov v tišino - bolj in bolj jo je prevzemal občutek, da je vsa ta tišina pravzaprav molk vsega, kar bi žužnjalo in čivkalo, požvižgavalo, zavijalo, vreščalo, kar bi vršalo, šumelo, žuborelo, prepevalo in igralo...

Gaz je tik ob potoku izginila. Najbrž je tisti, ki je bil hodil tod, kar zabredel potem ali pa se obrnil ter se po isti gazi vrnil v pobočje. Gladina za ta letni čas precej čudno širokega potoka se je lenobno, nekako napeta in scela vlekla po strugi. Tu in tam je izmed vejevja prodirala sončna luč, tu in tam ob obrobju je bilo slutiti v tolmune nagnjeno prodnato dno in nekoliko niže se je po strugi, skoraj do srede, razraščalo trstje in šaš. V vodnih obrisih, tudi v trstju in šašu se je lenobno majalo - in zdelo se ji je, kot bi z vsemi temi obris, z bregom in vrbami vred polzela nekam navzgor, kdove kam, da jo sence in vrbe in zaraščeni breg in raza modrine neba nesejo s seboj... in če bi želela izstopiti, bi lahko izstopila le v potok, na gladino - kot list bi se spustila, in bi ostala, zmeraj niže, zmeraj globlje tam doli, medtem ko bi svet počasi odhajal po svoje.

Razpela je bluzo ter počepnila k vodi. Prijetno je delo, ko si je zlivala hladne curke po obrazu, v nedra, ko si je zmočila lase; premočena bluzo se je zlepila čez prsi in telo je kot žejno zahlepelo v svežino potoka... Ni si upala z brega. Ne tukaj. Pregloboko je bilo. In nenadoma jo je obšel že skoraj pozabljeni strah iz otroštva - vzdramil se je bil, sprva nekako od daleč, kakor da bi se le nejasno videlo tja, k mlaki za hišami, ko je kljub žuganju starejših, da jo lahko z brega potegne svinji podobna pošast, drezala s šibo, da se je temno kalilo po vodi - podrezala je, od daleč, od vrbovega debela, in zbežala nato, ko je videla, da se je jelo kaliti na površje - vsakokrat znova prepričana, da je pogledalo iznad gladine potem, ko je boljčalo za njo, okroglih, krvavo zariplih oči, ko je tekla med hiše. Iz mlake menda ni moglo... Poskušala se je nasmehniti, strahcu, dekletcu, otroštvu, poskušala je odgnati nelagodje, ki se je dramilo iz spomina. Gladina potoka je mirno polzela po svoje, v omrtvelem zraku je vladal molk, v trstju se je lenobno pozibavalo, izmed vrbja vzdolž dnike je žarel popoldanski julij...

Toda samote ni bilo več.

Nekakšna prisotnost nečesa se je kakor mrzla senca priplazila v občutje. Čisto blizu. V prsih je tiščalo. Čez zastalo, otrplo misel je hušnila mračna omotica... Ni zavonjalo po svinji - pa bi moralo, iz bližine. Tudi penasto mlaskanje naj bi se slišalo, tako so pravili, tako so bili zmeraj prepričani... Naglo se je ozrla naokoli. Nekaj obrisov, morda senc se je skrilo v debela... morda debela sama, zgolj videz v sunkovitem gibu, v naglem, nejasnem pogledu - bilo je za hip, kot bi debela sama, dokler je gledala stran, stala izven sebe, in bi smuknila vase potem, še preden jih je docela zalotila s pogledom... Poskušala je slišati, globlje iz sebe v tišino, globlje med trave, v drevje, v potok, med trstje, tja, na drugo stran dnike, čeprav se je bala obenem, da bo čisto zares zaslišala tisto svinjsko prisotnost, morda celo mlaskanje... Srce se je ob zadrževani sapi zaganjalo v šumne poskoke, tu in tam je iz stiske zazvenelo v ušesa, pogled pa je zgolj begal in ni zmoget skoraj ničesar več...

Vmes je menda že spet zagrmelo.

Toda tega se je domislila šele potem, ko je minilo nekoliko, ko se je senca splazila dalje, ko se je kar na glas ozmerjala s trapo in ko je hkrati znova in znova preverjala, kako se skrivijo sence, kako se premakne svetloba, če se na hitro ozreš po deblih z dniko v ozadju.

Raje se je oddaljila od potoka - nekako se ni mogla docela prepričati, da se ji je vse tisto poprej le zdelo, da karkoli drugega pač nikakor ni moglo biti. Že dolgo je kajpada vedela, čemu so si bili izmislili takšno vodno pošast in žugali z njo otrokom, ki so se radi motovili ob vodi. Toda strah je kljub temu ostal. In v njem je ostala pošast...

Če bi ne bilo tako zelo vroče, bi se bržkone napotila kar navkreber proti Zavirju. Pa se je zdelo prestrmo, predaleč. Pregreto zmeščani zrak ni dosti zalegel, čeprav je poskušala dihati globlje, in volja, da bi se vzpenjala po pobočju, se ji je prav tako razmeščana že po nekaj korakih zdriznila vase.

Sedla je v travo, v prijetno senčen in skrit kotic pod hrastom, ki se je nekoliko

odmaknjen od gozda v ozadju košatil iznad obrobne grmičja. Resda je bilo tudi tukaj čutiti sparino, toda od časa do časa je nizko pri tleh kakor rahla, komaj zaznavna blagodat zavela sapica.

Dolgo je brez misli zrla predse, v travo. Potem se je zleknila... in zrla med veje. Prijetno je delo, ko je potegnila krilo nad kolena ter s potnimi nogami vsaksebi čakala sapico, da je pobožala tu in tam navzgor proti mednožju. Dobro je delo... Rada je ležala tako, z nogami vsaksebi. Tudi sicer, v dvorcu, če je bilo vroče, kar gola, če je bila prepričana, da nihče ne pride. Nekajkrat se je pritihotapila Monika...

- Samo gledala bi te, je jecljala mehko maslenih oči, tako lepa si... In tisti hudič je bil bojda sprva prekrasen plavolas mladenič... Nobenega takega še ni videla. Prišel da je kar sredi popoldneva. Ravno prav, se je zdelo, kakor naročen tako rekoč, kajti pijani mlinar je že od jutra bentil nad kolesom, ki ga je polomil nočni naliv. Pozabil je bil odpreti zapornico na potoku, in voda je vso noč z vso silo drla v kanal in kajpada na kolo. Pijača pač, je menila sestra Bernarda, hudičevo maslo... No, in naneslo je skratka, da je mladenič ostal čez noč, da je ostal tudi potem in da je hrepenenje iz otožnih in lepih sinjemodrih oči premamilo mlinarico v pogubo. Sestra Bernarda je kajpada najbolj poudarjala kazen, strahoto, ki je na koncu doletela mlinarico. Toda Nina se je skupaj z drugimi dekleti že takrat naskrivaj muzala, češ, saj vendar nismo poročene, nismo mlinarice, pa tudi vsak sinjeok, plavolas mladenič pač zagotovo ne more biti hudič. Tudi pogovarjale so se potem, v dvorcu, velikokrat pravzaprav, kadar sestre Bernarde ni bilo blizu, tudi o tem, da se je sestra Bernarda med pripovedjo nekam hudobno nasmihala, da ji morda vendarle ni bilo toliko do tiste strahote na koncu, da je morda namenoma povedala več o skritih, željnih pogledih, o dotikih in domenkih brez besed za mlinarjevim hrbtom, kot pa bi bilo treba zaradi poduka na koncu - in mladenič je ostal, morda prav zaradi tistih pogledov in nežnih, ukradenih dotikanj, morda prav zaradi vročične drhtavice, ki se je lotevala mlinarice, kadarkoli ga je čutila v bližini - pri vsaki posebej, priznale so si, tudi nekaj strahu, tudi nekaj strahote iz tiste poslednje noči - dokler se ni zasukalo skoraj tako, kot bi strah in strašno razodetje v poslednji noči spadala nekam drugam, k povsem drugi zgodbi.

Vse prevečkrat je to počenjala, z roko - studilo se ji je potem... toda nekako željno je zagrelo, zahlepelo vsakikrat znova, kadar je legla, in prav tako željno sunilo od časa do časa navzgor pod trebuh, če je zaprtih oči mislila... na roke, na krepke, dlakave prsi - sprejela bi ga, sprejemala znova in znova, o bog, kako mehko na široko, kako scela, vase bi ga ovila in bi mu vdano, čisto od blizu gledala v tople oči. Naj bi kar vedel, vse, naj bi kar počel, karkoli, vračala bi mu, nežna, njegova, s poljubi... Sestra Bernarda je vedela, kako je s tem, v samoti, poznala jo je, in se je nasmihala, zlobno, poznala je muko, vedela je, kako blizu, kako globoko je moški, kadar ga ni. Kako neznansko odveč je lahko vse drugo, kako brez vrednosti, če ne zaživi z njim. Ali če je praznina potem... celo tam, potem, ko je treba obrisati prste in se kot skoraj na novo počutiti samo v razkrečenem mesu. Z gnusom bi se obrnil stran, če bi jo videl, kdorkoli pravzaprav... in najraje bi jokala, kar tako, kar tako, da, zaradi vsega... noge je skrila pod krilo, zapela bluzo ter se skrčena obrnila na bok. Vedela je, da bo minilo... in da

bo potem znova tako. In da bodo skoraj natanko tako kot ona sama ves čas vedeli, vsi, kot so vedeli doslej in kot bodo vedeli vedno, vsi, ki jih bo tolažila, ker vsi vedo, kako je s tem, če si sam, sleherna stara ženica, sleherna vlačuga z rdečega trga - smehljaš se jim, in oni vedo, vse o tem... kako razgreto pohlepno zija iz sredice, kako je, če jo zgolj v tolažbo, v jalovem upanju, da bo vsaj malo zaleglo, skušaš zapolniti s tem ali onim. Dvigniti se nad to bi najbrž pomenilo leteti v nebesa ali padati, padati na kolena, na obraz, ne le trikrat na dan, ampak brez pomisleka, brez odlašanja vsakokrat že ob sami slutnji slabosti, kjerkoli in kadarkoli, vedno znova in znova, ko bi se misli polasčala mehko in bi se šibke jele pentljati, sukljati in zvijati v preludij ob bitju srca.

Včasih je verjela, in jih je ljubila - čeprav so se v glavnem zmrdovali nad tem... in jemali so jo, nekateri kar tako, češ škodit ne more, drugi pohlepno, hlastavo, z nekakšno pogoltno ihto in strahom v očeh... celo po rdečem trgu jih je iskala in pobirala in vodila domov. Zraven se je prezirala, poniževala, trpinčila, od časa do časa že kar blaznela ter se majavo odsotna plazila v nočeh k postelji sestre Bernarde ali sestre Cecilije. Klečala je tam, velikokrat prav do jutra.. sestra Cecilija je smrčala in ji je smrdelo iz ust. Sestra Bernarda se je v spanju premetavala, jecljala in stokala, tudi kriknila kdaj pa kdaj iznenada, kot bi kdove kaj grabilo in rilo po njej. Potem sta se vsaka zase, kot bi se dogovorili, jeli zaklepati in je nista več puščali k sebi. Morda je tako ukazal kurator...

Nekoliko je zapihalo. Dobro je delo. Čeprav nikakor ni zmoglo moreče pobitosti, ki se je kar naprej lotevala misli in se vrivala v mižanje - zažmulila se je nekakšna podoba, če je zaprla oči, kar sama od sebe, neodvisna od misli in volje... zato raje ni več mižala in je gledala v travo in grmičje, do modriša v ozadju, tudi v koščke razgretega neba skoz hrastovo krošnjo... preveč naporno bi bilo krotiti ali celo usmerjati misli, ki so se predvsem polne Zavirja in pregrete mučnine valile na dan.

Zagrmelo je... Na dolgo in zamolklo kakor iz neke globine v bližini. Navadno je ni bilo strah, če je grmel. Zasukalo se ji je in zamajalo, ko je vstala, kot bi v glavi zanihalo nekaj težkega in bi jo od znotraj sililo s sabo v nihaje... tudi potem, ko je kakor pijana gazila med visokim modrišem in travo, kar počez, po bližnjici proti pobočju.

3. poglavje

Nad Zavirjem, nad vso južno stranjo pobočja pravzaprav, se je v rahlo vijoličnem odtenku raztezala temačna nevihtna modrina. Tu in tam je nemo poblislilo. Po rebri je vlekel piš. Poprej se ni bilo zdelo tako strmo in daleč... Zavirsko zidovje se je sivilo v čudnem siju z vrha pobočja.

Zadonel je veliki zvon iz Petrove cerkve. Čez daljavo je kakor v odgovor nekajkrat zapored razvlečeno zabobnelo...

Tokrat se je bala. Še nikoli poprej ni bila sama v nevihti.

Nekje je menda nekaj popiskavalo... Ali pa se je samo zdelo - nikjer ni bilo videti nikogar.

Po rebri navzgor se ni dalo hitreje - in žal ji je bilo, ko se je zapletala v brezje in visoko, najbrž nikoli pokošeno travo, da ni bila zavila po gazi - prav gotovo bi laže hitela. Sunki vetra so postajali zmeraj močnejši. Petrov zvon je jelo zanašati - kot bi po malem omagoval, se ga je slišalo.

Nebo se je docela zaoblačilo. Spoznala je, da ne bo mogla uiti. Predaleč je bilo... In prav z zavirške strani se je valilo najbolj temačno in so zmeraj bolj na gosto švigale strele kot divje razbeljeni bič in bobnelo je zmeraj bliže, zmeraj bolj rezko skoz zabuhlo nebo.

Reščeče je usekalo čez bližino. Zdrznila, sključila se je vase. Počenila pod grmič. Ni si upala više. Na plano. In ko se je ozrla navzdol, po gozdovih, se ji je zdelo mirno tam spodaj - zdrsnilo je le sem pa tja prek krošenj, kot nevidni plašč čez temačno zelen, kot val v rahlo svetlejšem odtenku.

Zahreščalo, treščilo je...

In blisknilo, zaparalo, počilo znova čez nizko nebo, čez reber in krošnje in dušo...

Morala je v zavetje. Ni vzdržala več - kamorkoli s pobočja, iz grozne bližine neba. Zavirško zidovje je gasnilo v sivi kopreni. Tisti razbeljeni bič je švignil tu, tam, vsakokrat skoraj do tal. Petrov zvon se je izgubil... Divji šum se je bližal čez pobočje. In pognala se je, bežala, na vso moč, navzdol, v gozd... debele kaplje so udarile v pleča, nato je polilo, vršavo, mrzlo, da je bila v trenutku povsem premočena, da je le še komaj kaj videla predse, da sploh ni bilo več ničesar posebej... in da potem ni vedela, kod in kako je pritekla med debla. Vmes je menda padla, drsela po rebri - čez lice je nekaj skelelo...

Temačno je bilo, pod krošnjami, toda vihra je tukaj vendarle divjala nekako bolj zase, zunaj in zgoraj, v zgornjem vejevju... in kaplje, ki so poprej tako trdo, boleče bile v život, so se tukaj nekako ukročene, nekako mehkočno, v umirjenih curkih zlivale z listja in vej in so mezele niz debela...

Celo bliskanje in grmenje ni več premoglo tiste skeleče ostrine - drobilo, razsipalo se je po somraku in zamolknilo znova in znova v vršanje... Zeblo jo je. In poskušala se je izogibati najvišjih, najbolj mogočnih dreves, ni si upala ostati na mestu, pod nobenim drevesom, tudi če je bilo nižje, se ji je zdelo nevarno. Počilo bi lahko po deblu navzdol in bi se bliskoma stegnilo po njej... Predvsem hrastov se je bala, veliko hrastov je raslo povsod naokoli - in treskalo je mnogo preblizu, celo veje je klestilo, veter najbrž, ki je bil nekako izgubil smer, ki se je sukal v obrate, sem in tja med krošnjami, vmes je ječalo v vejevju, vmes je hreščalo z neba in se je je pollaščal drget in se je je pollaščala misel na mlin in na žago, ki bi morala biti nekje blizu. V tiste preklete ostanke mlina bi si najbrž ne upala vstopiti. Kdove kaj se je bilo kdaj zgodilo v žagi, da je ostala tako prazna in da nihče iz Zavirja ni prav rad zahajal tja? O tem ni sestra Bernarda ničesar povedala.

Mestoma se je izmed krošenj galilo sivo nebo. Tu in tam se je veter zagnal tudi

niže, med debela, in divje zavulil naokoli. Dež nekako ni hotel pojenjati. Tudi grmenje in bliskanje ne. Po tleh so se scejali curki, mastna, spolzka ilovica se je oprijemala opank, po jarkih in širokih, plitkih kotanjah so se nabirale luže. Le malo mahovja je raslo po tleh. Izpod gnilo črnikavega listja in razvlečenega vejevja je povsod naokoli lezla in se žolto cedila ilovica.

Dolgo je taval v prepričanju, da bo zdaj zdaj zagledala žago ali da bo prišla vsaj do potoka - gozd je postajal zmeraj bolj grd in neprijazen, pod gosto raščenim drevjem je vladal črnikav somrak in vsakokrat, kadar je blisknilo, zagrmelo vanj, se ji je zdelo, da se je tu ali tam nekaj prihulilo k deblu in da je potem, že naslednji hip, kot zgolj senca smuknilo globlje. Tudi nekaj sledi je opazila. V ilovici. Najbrž odtise parkljev. Zalilo jih je bilo... Ni se marala meniti zanje - sledi pač, je skomignila in skušala misliti drugo. Pa vendar... Najbrž bi si ne upala kar vstopiti v tisto zidano kolibo pri žagi. Počakala bo pač pod napuščem. Tako ali tako so bila vrata takrat, ko so hodile tam okoli, zaklenjena. Sestra Bernarda ni vedela ali pa je namenoma zamolčala, kaj se je bilo zgodilo z lastniki... Vse pogosteje se je morala izogibati grmičju, neprehodnim goščaram, dolgim, zamuljenim jarkom, debrem in kotanjam, drevje je postajalo krivenčasto, žmulasto, s polno vzpenjalkami in ovijalkami po vejevju, čez trhla, prevrnjena debela se je bohotal mah in bodičevje, iz tal je puhtela megljena trohnoba...

Navsezadnje pa je nevihta vendarle jela pojemati.

Posamezni sunki vetra so se vse bolj ohlapno zapletali v vejevje, razvlečeno, votlo grmenje se je znova pogrezalo v neko globino in bliskati se je začelo nekako na široko in kot bi le od časa do časa potegnil piš čez veliko, ugašajočo žerjavico.

Postalo je svetleje, in odločila se je, da se vrne v Zavirje. Nobene potrebe ni bilo več, da bi še naprej iskala potok in žago, ki ju je najbrž že tako zgrešila. Zakoračila je v desno, skozi gostirje - in kazalo je sprva, da se je odločila prav, za pravo smer, saj je kmalu prišla v predel, kjer so drevesa rasla precej bolj na redko, in je bila kar nekaj časa prepričana, da kmalu zagleda jaso in zavirsko pobočje. Tla so se narahlo bočila... Zopet je opazila tisto živalsko sled.

Tudi razrito je bilo med listjem in ilovico naokoli. Najbrž so bile svinje - ali ena sama... Raje je pohitela. Ni se hotela ozirati, kar stekla bi, sililo jo je k temu, kot bi hotelo zdirjati kar samo, četudi brez nje, tisto nekaj iz notranjosti, iz otroštva najbrž... kar je ostalo od mlake za hišami. Toda vedela je, da bi zagotovo zopet zašla, če bi begala brez pameti. Zato se je brzdata, celo upočasnila je korak - in po nogah in životu se je razpotegnila nekakšna trdota... če je pošuštel, če so se usule kaplje v bližini, jo je obšla otrpla, skoraj omotična pozornost, kot bi se vsakikrat znova togo ježilo iz nje.

Čez čas pa so se tla zopet povesila nekam navzdol... in kar naenkrat je bila skoraj docela prepričana, da je že hodila tod, enkrat, kdove kdaj, da se je ravno tako po malem nagibalo navzdol, da je prav tako neenakomerno in posamez kapljalo z vejevja, da je bilo po nevihti... celo krivenčasta debela, celo žmule, pa naj si je pogledala to ali ono, so premogle neki pomen, nekakšno žalost, ali kaj. Morda zgolj izgubljeno sanjo.

Zastali hip... od kdove kdaj. Nekaj se je bilo moralo zgoditi, takrat, menda nekoliko niže, na robu dolge plitke debri - čutila je prisotnost tistega dogodka - kot bi se bilo zgodilo pravkar, pa bi pozabila kaj. Če bi tavalala tod poprej, med nevihto, bi zagotovo ostala sled. Dovolj spolzko in mehko je bilo, še posebej navzdol, proti debri. Tam... dva grmiča sta se razraščala nekaj korakov vsaksebi, pod debelo žmulavo bukvijo in skrivljenim, nekoliko nagnjenim brestom - kakor da bi ležala tam, takrat, širok ris velikih belih gob je skoraj v krogu poganjal med grmičema in bukvijo...

Na daleč se je izognila potem tistemu mestu in skušala pozabiti vtis, ki se je kar naprej silil v ospredje, brez dogodka, mučno občutje znanega, že doživetega se je razpredalo vsevdi, kot bi se vračal neki čas, kdove od kdaj, kot bi se vračali neki pomeni, neka občutja, zgolj sami po sebi, brez podobe v sredici.

Nekakšen ptič, mlad orlič nemara, se je cvileče oglasil izmed vejevja. Ozrla se je v krošnje - nekje blizu je moral tičati... in pomislila je, da takšnega ptiča najbrž nikoli ne zanese v bližino Zavirja... Očitno se je izmikal pogledu. Spreletaval se je neslišno kot duh in se znova in znova oglašal potem iz te ali one krošnje v bližini. Največkrat se ga je slišalo, kot bi se mu tožilo po nečem, kot bi se trudil vreščati zateglo žalost. Potem je zopet kriknil kakor v svarilo. Spremljal jo je, ko je hitela. Tudi ko je molčal, je vedela, da jo opazuje, morda prav od blizu - da pozorno nagiba glavo in suče okrogle oči.

Tu in tam je pošumelo od ujetega vetra. Sopara iz tal, iz kotanj in gostirja med debli se je zdela kot dremež - nič več se ni videlo globlje med debela, kot bi se počasi, lenobno dramila mrka sivina iz ilovice, kot bi se mrtvo vleklo med drevje in bi se plazilo med krošnje - kakor bi počasi, neslišno vstajalo neko že izrabljeno in odpadlo nebo. Tla so zopet postajala zgrbljena, jarkasta, udiralo se je do gležnjev, bodeče vzpenjalke izmed vse gostejšega grmičja so se oprijemale krila in nog in života in trni so se ob slehernem gibu boleče zabadali v kožo. Nekaj časa je še rinila skoz goščaro, čeprav je vedela, da je znova zašla, da tod ni mogoče naprej... Izprani dan je le komaj še trajal, zaripla svetloba se je lovila po listju v rahlo škrlatne odenke in se izmučena vdajala sencam pod vejami, meglenemu somraku med debli in zadehlo trohnbni temi iz globač.

Nenadoma je zagledala - noge... so bingljale iz krošnje.

Zaplesalo je, črnkavo, v pogledu, v krošnji, vsa se je zdrznila, jecnila, le nekaj korakov je bilo do tja...

Noge so obmirovale. Izmed listja je bolščal starec. Ni mogla umakniti pogleda. Izpod srščih, zraščenih belih obrvi so izgubljeno gledale okrogle oči in je štrlel ukrivljen nos in se je vlekla debela šoba v ošabno vzvišen smehljaj. Groza jo je grabila, ledeno razmajana stiska je sunkoma odrevenevala život... blede podolgovato obličje se je počasi zatezalo v srepo motrenje. Nasmešek se je maličil v prezir...

"Od tod naprej se leti," je spregovorila hripavo... Menda je nekaj hlipnila, da ne ve ali kaj - nekje daleč je bila in kar od tam, od daleč si je z nerodno ihto zaman poskušala odstraniti robidnico, ki se je sila nadležno vihala in sukala in zapletala v

krilo.

"Ti se me bojiš, kajne?" Slišati je bilo, kot bi mu godilo, da je tako.

Nihče ne bi slišal, če bi kričala.

Nikogar ne bi bilo na pomoč.

Počasi, leno se je oprl z rokami ob vejo, na kateri je sedel, in bela glava se je skoraj do ušes pogreznila med ošiljena, mršava ramena...

Vendar potem ni skočil na tla.

Samo premestil se je nekoliko, kot bi ga tiščalo od sedenja, ter znova jel bingljati z nogami.

"Zašla si, kajne?"

"Ne," je krčevito odkimala.

"Hi, hi, vseh si mi, veš," se je zarežal brez zob. "Veš to?!" se je že naslednji hip spačil v nekakšno grožnjo ter jo pogledal naravnost in srepo, da je le komaj zmogla narahlo skomigniti, ne da bi pravzaprav sama vedela, kaj naj bi to skomiganje pomenilo. Pobegniti bi morala. Kar steči. Kamorkoli. Toda le misli so begale in uhajale vsaka po svoje, prazne zvečine, in zdelo se ji je, da se ji bo zdaj zdaj jelo dogajati nekaj usodnega in da ne bo mogla storiti ničesar. Vajena je bila blaznosti pri ljudeh, takšne ali drugačne, tudi sovraštva in zlobe - in znala se je nasmehnuti, toplo pogledati, mehko priprtih vek prijazno pomirjajoče prikimati, znala jih je ljubiti, takšne, po dolžnosti, zgolj na videz pač, dodobra izurjeno in prepričljivo... toda tukaj, pred tem obličjem, ni mogla niti pomisliti, da bi si drznila karkoli podobnega.

"Jaz sem Cila, veš," se je znova oglasil, kot bi se bahal in svaril hkrati. Menda je že nekoč slišala takšno ime - ki tudi takrat ni pomenilo ničesar dobrega... Povsem nebogljeno se je počutila. Karkoli bi zinila, karkoli storila - tudi molčati bi najbrž ne smela predolgo. Če bi zmogla, bi se naredila brezbrizno in kratkomalo odšla. Toda prav to bi utegnilo odločiti... Kakor nekakšno nepredvidljivo zver ga je čutila, za katero ne veš, ne moreš vedeti, ali bo napadla ali ne. Videla, slišala je, da še ni docela odločen, a vsak gib, vsaka besedica, to ali ono, karkoli pač, bi utegnilo odločiti - tudi molk, strah, nemoč v očeh, drhtavica, ki je nikakor ni mogla tajiti... Čeprav je bil videti star in bolan, ves ohlapen v stari irhasti suknji, ki se je je sem in tja še držalo nekaj dlake... bi utegnil biti nevaren. Tako, na samem.

"Kaj iščeš tukaj?" je vprašal osorno.

"Nič," je zjecljala.

"Zavirje, hi, hi, Zavirje, kajne?"

Ni vedela, kaj bi odgovorila, samo skomignila je zopet, še odkimati si ni upala dovolj razločno.

"Tukaj ga ni, niti malo ne," je še zmeraj posmehljivo dodal po premolku.

"Pa saj ne..."

"Molči raje," je odmahnil ter se znova zatopil v neko misel ali kaj, nato pa počasi, z glasom, ki ni trpel ugovora, ukazal, da naj stopi bliže. Čutila je, da nikakor ne bi mogla zbežati, da bi se opotekla, da bi padla, če bi morala hitro, omotica se še ni docela podela in bi utegnila vsak hip znova bušiti vanjo, še zmeraj je odrevenevalo, posebej po ustnicah, in stiska v grlu je ovirala sapo - in med travo se je nekaj

spodmikalo, zoprno je manjkalo tal pod nogami, nekako premalo jih je bilo pod koraki, pravzaprav je le nekajkrat stopila - bliže si ni upala... Motril jo je postrani, tudi potem, ko je obstala, kot bi ne bil zadovoljen povsem, kot bi mu ne bilo po volji, da se ni približala bolj, in bi čakal vsaj še korak.

"Ne bom te požrl," je zamomljaj. Hudo zanemarjen je bil videti. Na sebi, razen suknje, najbrž sploh ni imel ničesar drugega... in presunilo jo je, ko je opazila do krvi razklane in polomljene nohte, ki so moleli iz predolghih rokavov. Pogled se mu je ustavil na prsih - začutila je bradavice, ki so trde tiščale v premočeno srajco... potem je pogledal niže, in velika, odurna šoba se je na široko razpotegnila čez brezzobe dlesni. Potisnila je ramena nekoliko naprej, da ne bi več takole štrlelo. Opazil je gib. Tudi zadrego. Nasmeh v razpotegnjenih ustnicah se je sfižil v nekaj slinasto krotkega. V oči si ga ni več upala pogledati, nekaj je moralo biti narobe z njimi. Kakor da ne bi bilo človeka v njih...

"Vi ste iz Zavirja?" se je prisilila, da bi vsaj nekoliko prikrila zadrego in strah, "nisem vas še videla tam..." Zavedala se je, da bi se morala premagovati in poskusiti kolikor mogoče sproščeno čim več govoriti, poskušala vsaj, karkoli, čeprav brez pomena.

"Jaz sem iz Gornjega Dvora, če morda veste," se je trudila, "to je tam, od Ruse navzgor, po Soteski se pride najprej..."

"Vem, od kod si. Vse vem o tebi," se je namrdnil omalovažujoče.

"Kaj res?" je vzkliknila, kot bi jo vso začudeno radostilo... čeprav je zmogla le posiljen, piškav nasmešek. Čutila, vedela je, da ni laž, kar je bila slišala pravkar.

"Vem tudi, kaj sedaj misliš in česa si ne upaš pomisliti," je nadaljeval srepo.

"Nič takega ni," se je zlagala in skrila pogled. Skoz zmedene misli se je pretegnil občutek neke slikarije na zidu - videla jo je bila nekoč - sonce je vzhajalo, ali nekaj podobnega, tam, na tisti slikariji... Znova je nagnil glavo postrani ter se zamaknil v goščaro. Kot bi čemu prisluškoval. Kot bi čakal koga.

Morda bi lahko odšla. Ni se zmenil, ko se je prestopila, ko se je jela ozirati naokoli... Zadnji škrlatni odtenki so ugašali v krošnje, zelenilo listja in praproti in vzpenjalk je potemnelo in megla je molčala čisto od blizu, negibna in mrtva med debli, nobenega vetra ni bilo več, nobenega giba, le še ozek predel goščare je pobrleval v pogledu, nekakšen prosojen ostanek ugaslih barv nad nemo temo...

"Bi il biiii pastiiiiir..." je nenadoma zlovešče zategnil. Odrevenela je kakor prebodena od tega dolgega, svinjskemu cviležu podobnega "i". Nekakšna žalost, prošnja, obup, jok, vse obenem je bilo... Okroglo, zariple oči so se počasi zasukale vanjo. In vedela je, da bi bežala zaman. Da je zmeraj bežala zaman...

"Hudi duhovi so zapustili človeka," je zaječala, "in šli v svinje..." Iz nekega evangelijskega je bilo, poznala je to, že večkrat je bila slišala - potem so se utopile, tiste svinje, v jezeru, in pastirji so razglasili novico.

Ni nadaljeval zgodbe - zdelo se ji je, da se je dolgo odločal, ali bi dodal še to ali ono, morda se mu kratkoma ni hotelo več govoriti... mračilo se je po malem in vedela je, da je bilo že odzvonilo avemariji in da ni slišala Petrovega zvona... Morda zaradi nevihte, zaradi šumov in vetra - ali pa je bila zašla pregloboko v zakotje...

"Domov moram..." je nekako zjecljala - poskušala je čimbolj korajžno, toda nekaj ji je bilo ušlo iz glasu, da se je slišalo kakor zgolj mehka, nebolgljena golota in da potem že naslednji hip ni več povsem verjela, da so izrečene besede sploh še vsebovale kakšen pomen... s preplašeno negotovostjo mu je pogledovala v obraz, nekam v sence, v čelo, mimo oči - toda nobenega premika, nobene spremembe ni bilo mogoče opaziti tam, tudi šoba je visela prav tako ohlapno, prav tako vnemar kakor poprej.

"Mi, prosim, lahko poveste, kako se pride v Zavirje...?" je poskusila znova in solze so ji privrele v oči, obšlo jo je kakor ginjenost, kakor da bi se bilo nekaj zlilo v besede in misli, da bi najbrž kar klokotalo, teklo iz njih, če bi jih še izgovarjala, in nikakor ne bi mogle pomeniti ničesar razen strahu in boleti. Skoz solze je poskušala najti na bledem obličju vsaj malo sočutja, vsaj malo razumevanja in tiste lepe bežne mehkoobe, ki se spričo pripravljenosti za pomoč bližnjemu v stiski lahko zgane na slehernem, še tako grdem in zgubanem obrazu. Toda videla je le hladno brezbriznost in nekaj, kar se je trudilo biti čimbolj brezčutno vprašanje: čemu, deklči...? In začutila je, jasno, kot da bi videla vanj, da to onemoglo bitje v vejevju ni nikoli nikogar ljubilo, da se mu nikoli ni zdelo vredno niti poskusiti česarkoli z ljubeznijo, da tudi lagalo ni nikdar, česarkoli, podobnega ljubezni ali prijaznosti ali dobroti, celo čisto navadni vljudnosti ne.

Kakor trhel panj s svojo temačno duplino v sebi je bolščal vanjo.

In najbrž čakal noč...

Videti je bilo, kakor da se več ne bi menil za to, ali ona še stoji tam ali ne, tudi pohlipavanja in pootročenih solznih pogledov, s katerimi je moledovala, mu ni bilo mar. Čakal je noč... ves nem in mrk in nekam vzvišeno zamaknjen, kot bi se znova pripravljaval tožeče in mračno zategniti tisti svoj cvilež.

Po listju je nalahno potegnil večernik in z njim je zavonjalo kakor iz starih močvar. Domače, prijazno je vel ta veter... naravnost tja, proti Zavirju, čez pobočje in prek obzidja, od oken na severno stran - kakor sleherni večer čez utrujeno mesto s tem vonjem iz gozdnih samot. In prešinilo jo je, da mora z njim, nemudoma, s tem vetrom, da niti za hip ne sme več odlašati, pa naj se zgodi potem, to ali ono, ker bi se že tako, če se že mora... Previdno, počasi je stopila nekaj korakov nazaj.

Cila se ni zganil.

In od daleč, potem ko se je še enkrat strahoma ozrla v tisto krošnjo, je bil videti le še kot temen obris v vejevju, kot zgolj temačna duplina... Nogi sta bili nekam izginili. Ni se ju videlo več. Morda ju je bil skrčil k sebi...

Morda pa je ostala le prazna suknja, tam, v vejevju.